

Werne

Herzog nu are telefon mobil. Din recomandările sale reiese că nu iubește prea mult tehnica, deși e un regizor de film. Cu toate acestea, Herzog a făcut un film documentar provocator despre internet, lumea virtuală și inteligență artificială. Stimulul filmului nu vine din electrocutarea prejudecăților noastre prin obscenități gratuite, în maniera ultracunoscută, obositoare și jalnică a cineaștilor moderni. Nu așa este realizat *Lo and Behold*. Herzog pune cele mai directe și omenești cu puțință întrebări, fără niciun fel de teamă de ridicol sau stânjeneală, într-un stil accesibil, chiar dacă pe alocuri neliniștitor. Iar de aici se naște nu doar un film, ci o întregă meditație asupra lumii artificiale și, mai ales, a ceea ce înseamnă să fii om, în aceste condiții.

Lawrence Krauss, de pildă, unul dintre cosmologiiștii intervievați de Herzog, discută tranșant despre dispariția persoanelor în universul virtual. Internetul, spune el, a fost gândit astfel încât indivizii să interacționeze unii cu alții, fără ca identitatea lor să conteze în vreun fel. "În trecut persoana cu care discutai era la fel de importantă, cel puțin, ca mesajul pe care îl aveai de transmis. În epoca internetului persoana a devenit lipsită de importanță", susține Krauss. Dincolo de ecran, poate fi oricine, chiar și un robot care tastează. Krauss se ferește de predicții, cu toate că nu îi este greu să anticipeze un viitor în care copiii nu vor mai avea prieteni umani. Și nu își poate ascunde groaza pentru un astfel de scenariu, chiar dacă omul de știință din el încearcă să o camufleze.

În interviurile date pe marginea filmului, Herzog comentează, la rândul său, evanescența persoanei. El amintește cazul industriei modei, care trebuie să se adapteze la tendința de autoreprezentare permanentă prin Facebook. Nu mai contează aproape deloc ceea ce porți la un eveniment. Relevantă devine, în primul rând, imaginea pe care o pui cu tine, pe Facebook, de la evenimentul respectiv.

Deși nu este realizat de un jurnalist presupus obiectiv, „[Lo and Behold, Reveries of the Connected World](#)” dă cuvântul atât

unor detractori ai noilor tehnologii, cât mai ales avocaților, susținătorilor și vizionarilor. Iar aici te izbește direct, în plin, o senzație neplăcută. Cu doar câteva mici excepții (Elon Musk, de exemplu, un personaj, se pare, suficient de straniu, încât să-și ascundă entuziasemele, „nu-mi aduc aminte decât coșmarurile, visele frumoase nu mi le amintesc”) aproape toți cei aflați în tabăra prointernet au niște zâmbete nefirești, o veselie nepotrivită, o privire fixă și înfricoșător de optimistă în viitor. Pentru ei viitorul nu are secrete, nu are nebuloase, penumbre și, mai ales, nu are loc pentru oameni.

Un tânăr cercetător indian de la Carnegie Mellon „antrenează” o echipă de fotbal formată din roboți pentru a putea să învingă campioana mondială din anul 2050. Un altul, Sebastain Thrun, fondatorul Udacity și un inovator Google în domeniul mașinilor care se conduc singure, este absolut convins că mașinile „performează” aproape întotdeauna mai bine decât oamenii. „Când o mașină face o greșeală, toate celelalte mașini vor ști despre acest lucru, inclusiv toate mașinile nenăscute încă”, spune Thrun. În viziunea sa, avantajul nu se limitează nicidecum doar la automobile, ci privește întreaga inteligență artificială.

Confruntat cu o astfel de credință, Herzog remarcă ingenuu că mașinile nu se pot îndrăgosti, precum o fac oamenii. Replica omului de știință, în prezent la Stanford, „Și ar fi oare util pentru mașini să se îndrăgostească? Am vrea oare să avem mașini exact ca oamenii?”, dă seama despre un reduționism și utilitarism înfiorător. Potrivit lui Thrun, motivul pentru care nu am dori ca mașinile să fie ca oamenii, adică, de pildă, să fie capabili să se îndrăgostească, ține de o scădere a eficienței.

Doar pentru a mai tempera ceva din frenezia iubitorilor de inteligență artificială, putem să amintim, fără să insistăm, pe urmele furnizate de exemplul unui prieten, că încă nu avem măcar un program cât de cât acceptabil de traducere a unui text dintr-o limbă în alta... Și cel mai probabil nici nu îl vom avea vreodată.

În aceeași ordine de idei, până și un cercetător în domeniul roboților remarcă diferența incredibilă dintre un gândac și cel mai avansat robot: „Poate evita pericolele, își poate găsi singur mâncarea, se poate reproduce singur”.

Ca un corolar relevant în această discuție, nu e poate lipsit de importanță să amintim că un număr apreciabil de cercetători în domeniu, inclusiv dintre cei intervievați în film (Elon Musk, de pildă) sunt transumanști pur-sânge. De altfel, proiectul lui Musk de a popula Marte, ca și adeziunea la escrocheria numită „schimbări climatice”, nu reprezintă altceva decât o prelungire

a unor astfel de [idei](#) .

Herzog glosează cu talent pe tema pericolelor derivate din internet, fără să pice în tezism. Într-una din cele mai relevante imagini ale filmului, un grup de călugări budiști tineri, aflați pe o peluză, sunt surprinși în timp ce tastează de zor pe telefoanele mobile. Twitterul pare a fi noul dumnezeu impersonal...nihilist

Regizorul german decelează suficiente malformații provocate de mediul virtual, astfel încât meditația asupra internetului să capete o seriozitate filosofică. De la dependența patologică până la distrugerea relațiilor umane cele mai firești, onlineul nu se relevă nici pe departe a fi vreo nirvana neutră din punct de vedere antropologic. Ba mai mult, inclusiv câțiva dintre pionerii mișcării au serioase îndoieli legate de beneficiile sale. „Computerele și, într-un anumit sens, internetul sunt cei mai mari dușmani ai gândirii critice. Copiii se uită la numere în loc să privească idei și nu reușesc să înțeleagă concepte. Asta este o problemă”, mărturisește Leonard Kleinrock.

Dacă luăm în considerare și ambiția întregului proiect de inteligență artificială, așa cum apare, de pildă, la Krauss, putem spune că Herzog ne furnizează suficientă muniție pentru o dezbatere metafizică. Mai ales că întrebările sale perpendiculare ținesc și problema conștiinței.

Filmul nu oferă, însă, răspunsuri categorice sau rețete, dar pune suficiente probleme într-o modalitate foarte atrăgătoare pentru a trezi chiar și naturi mai letargice. În intervențiile sale private, regizorul german recomandă cititul cărților (în format fizic) drept antidot la euforia maniacală a internetului. Dar mai recomandă și să gătești mâncare de trei ori pe săptămână măcar, să cânți la un instrument și să călătorești cât mai mult pe jos. Nici pe departe cele mai proaste sfaturi cu putință. Ne putem da seama din aceste indicații cam ce se amputează în imersiunea virtuală și de ce internetul conduce la dispariția oamenilor.